

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.

Inserati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{3}{8}$ strani 25 K, za $\frac{1}{2}$ strani 18 K, za $\frac{1}{4}$ strani 9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K, $\frac{1}{20}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Za skledo leče?

Dasi so lansko leto italijanski dijaki na vseučilišču streljali na nemške burše kakor na stekle pse, dasi so Nemci pred par leti v Inomostu po turško opustošili in razbili laško vseučilišče, vendar se sliši, da se hoče ta lepa družba zblížati in — objeti. Zato pa, da bodo v državnem zboru držali z Nemci, jim obljubujejo Nemci laško vseučilišče v Trstu.

Slovenci smo vedno bili zoper laško vseučilišče v Trstu, ker mora Trst ostati naš. Bili pa smo tudi vedno za laško vseučilišče na Tirolskem, toda le, če se odpre istočasno slovensko vseučilišče v Ljubljani. To stališče se je odobraval v celi slovenski javnosti in to stališče so obljubili slovenski poslanci zastopati do skrajnosti.

A kaj slišimo? Naš notranjski poslanec Žitnik je zahteval v proračunskem odseku novo poslopje za novomeško gimnazijo ter dal zagotovilo, da bodo zato Slovenci glasovali za laško univerzo v Južnih Tirolah. Kličemo notranjskega poslanca na odgovor! Zakaj se ne drži stališča, ki ga je že opetovano obljubil zastopati? Zakaj je izdal slovensko vseučilišče za revno barako novomeške gimnazije. Mar je slovenskim klerikalcem vlada zopet obljubila zlate ure, mar se je notranjski poslanec Žitnik prodal vladi za skledo leče ter ji skoraj brezpogojno obljubil glasove za laško vseučilišče? Poslanec Žitnik, v tako važnem trenutku Te pozivljamo na odgovor vsi Notranjci!

Politične vesti.

Klerikalci narodne izdajice. Nemški listi z velikim veseljem poročajo, da hočejo uvesti klerikalci za Ljubljano novi volilni red, po katerem bi imeli Nemci v obč. svetu najmanj štiri zastopnike. Če klerikalci to res store, zaslužijo, da jim pljunemo v obraz. Zatrjuje se, da hočejo klerikalci to, da je Kranjska šparkasa posodila ljubljanskemu škofu par tisočakov,

poplačati s tem, da podado kos Ljubljane Nemcem. Narodne izdajice, fej vas bodi!

Narodnost klerikalcev. Dočim se napredni občinski svet v Ljubljani trudi, da zadobi Ljubljana vseskozi samoslovenski značaj, se klerikalci pehajo, da ohranijo njeno dvojezično lice. Povsod, kjer so oni gospodarji pospešujejo nemščino. V deželnem dvorcu, v deželni bolnici, v deželnem gledališču vidiš vseskozi, tudi nemške napise. Na klerikalnih zavodih najdeš preje latinska imena kot slovenska (Collegium Marianum itd.). Klerikalni hotel „Union“ se po ničemur ne razlikuje od ljubljanskih nemških; ima celo kavarna in gostilna tudi nemški napis in v oknih te stavbe ti tudi nemško ponujajo sladoled in ledeno kavo; skoraj samo nemško te pa vabijo na zabavo v klet. Marsikdo poreče: To so malenkosti. Ne! Ravno iz teh podrobnosti se lahko spozna klerikalce. Oni so narodni lumpje v velikih in malih stvareh!

Dopisi.

Iz Žirov. „Ako klerikalec dvakrat spregovori, se trikrat zlaže“. To resnico nam je potrdil zadnji „Domoljub“ in „Slovenec“ od petka. Same laži in jezuitsko nesramna zavijanja. Nismo prijatelji osebnih napadov, toda če nas kdo tako nesramno izziva, kakor lažnjivi kljukec v „Domoljubu“, jih moramo nekaj omeniti, da mu zavežemo lažnjivi klepetec. O „Marijinih hčerah“ obstanemo, kar smo pisali. Ali ne poznate male Marijine devičice, ves čas je nosila svetinjico in bila odlična Marijina družbarca. In sedaj v 28. letu svoje dobe, ko je v prehodnem stanju; oho, zdaj se je sramujete, hinavci! „Nebeškarjeva“ iz M. vrha, ki se je zagledala v „ribničane Urbane“ je bila do zadnjega časa M. hčer, če še tako zavijate in ste jo zbrisali, se je ne bodete otresli. Dejstvo je in ostane pribito tu in povsod, da vse Vaše ceremonije, Vaši nauki, Vaša morala in pobožnosti niso v stanu človeka obvarovati

izprijenosti! Nasprotno najslabši moralisti so najbolj klerikalni in pobožni ljudje. In mladega „nebeškega očeta“ podtikate nam; prokleta imate slabo orožje proti nam. Ako taka šleva brez vsakega smisla pride blizu naše veselice, nima to nikakega pomena, Vi pa že pograbite to kot argument proti nam, častitamo! V slabem stanju je še ena ali dve bivši Mar. hčeri. Seveda bo kaplan zopet tvezil, da so že zdavnej zbrisane. Toda tako zavijanje je prokleta slabo, tudi datum izbrisa se lahko prestavi. Kar pa blagoslovljeni lažnjivec dalje piše o naraščaju pri sokolih, to je pa že višek hudobnosti. Bodite vendar tako dobri in naštejte ta „naraščaj!“ — Glede „Orlov“, ki so na spovedni in obhajilni dan kleli, smo že navedli svoj čas nekaj prič, ako treba, jih lahko še več. Pred sodnijo so dokazali tatvino čuku „kmetovega Jakopa“ iz Sela. In morda ste slišali dično historijo o „Žnidarčkovem“, koji tako kričavo razprodaja srečke po Vaših „sedminah“, bil je svoj čas mlekar na Dobračevi; delal in opisoval je tako vestno in točno, da za okroglo en kvintal masla ni mogel dati odgovora, kam ga je spravil. In samo veliki prizanesljivosti predstojništva mlekarne se ima zahvaliti, da ni bil strogo kaznovan, pač pa sta oba omenjena „čuka“ pod kuratelo, da imata poleg očeta še družega od sodnije postavljenega varuha. Tudi glede „čistosti“ Vaših „Orlov“ in Mar. hčera, bi se dalo marsikaj navesti. Ljubavna pisma kar krožijo med njimi. In mesto da bi bili hvaležni, da Vas nismo tožili za obljubljene krone, nas še izzivate ter ste tako nesramni, da grehe, ktere ste sami zakrivali, skušate sokolom naložiti, pa ne bo šlo! „Slovenec“ skuša na-

tveziti, kakor da smo bili vsi Žirovci navdušeni za čukarsko slavo; ter očita naprednjakom, da so agitirali za v Ledine. To je laž. Resnica pa je, da je bilo na Ledinah več in bolj odličnega občinstva, ki je brez posebne agitacije skupaj prišlo, kakor ste jih Vi mogli iz vseh krajev skupaj zbobnati. Z zastavami se bahate; stvar pa je takale: čuki so dali napraviti lepo število zastav in te so potem vsiljevali svojim in bolj omahljivim posestnikom in s temi po sili razobešenimi zastavami se sedaj hvalisate. Tudi pri štetju čukov se je poštenjak pošteno zmotil, mogoče je bil mož krmižljav ali pa je po dvakrat preštel. Ker pa ima laž brezmejen prostor, boste mogoče tudi nas še na laž postavljali, ako bi na primer trdili, da je enkrat ena ena in da se po dnevu bolj vidi kot po noči, bi Vi lahko nas zavrnil v „Domoljubu“, da je 1×1 bilo še vselej dve in da je noč svetlejša kot dan in naivni čitatelji lažnjivega „Domoljuba“ Vam bodo verjeli. Nas pa o tem, kar smo videli, kako ste delali, ne boste nikdar preslepili.

Domache vesti.

Za „Sokolski dom“ v Postojni so darovali: br. Fr. Bobnar 1 K, br. Josip Paternost nabral pri g. Kaluži v Košani 3 K. — Iskrena hvala in Nazdar!

Binkoštni ponedeljek je obiskalo postojnsko jamo do 8000 tujcev. Tako velikega obiska že dolgo let ni zabilježeno.

Binkoštno nedeljo je napravilo pevsko društvo „Lovor“ iz Voloske-Opatije izlet v Postojno. V Postojni

Listek.

Nekaj cerkvene zgodovine.

(Dalje.)

Vendar niti v petem, niti v šestem in sedmem stoletju si še ni nobeden rimskih škofov drznil pridjati izključni naslov in dostojanstvo papeža, to je očeta vsega krščanstva, vrhovnega cerkvenega vladarja. Ko je Gregor I. l. 509—604 zasedel Petrov stol, vladal je v tedanji cerkvi še duh prvega krščanstva, ali tedaj so izginili tudi zadnji njegovi sledovi. Gregor se je vzpel do absolutnega božjega namestnika na zemlji. Njemu se ima cerkev zahvaliti za upeljavo raznovrstnih ceremonij, za iznajdbo „vic“, kjer se duše ranjkih v žarečem ognju začasno pokore, (šeststo let po Kristusu torej „vic“ niso poznali, kar pa se je tedanjemu papežu zdelo potrebno, da so za „male grešnike“, pa so jih postavili). On je izdal tudi razne predpise za duhovne gospode. Izmed slednjih utegne zanimati predpis o osebi škofov, posebno o njegovem — nosu. Škof ne sme imeti majhnega nosu. Škof mora dobro in hudo razločevati, kakor nos smrad in dišavo, zatorej pravi visoka pesem: „Tvoj nos je enak libanonskemu stolpu“. Škof pa

tudi ne sme imeti prevelik ali zakrivljen nos, da ne bo preveč prebrisan ali tlaččen od skrbi. — On ne sme biti krmežljiv, ker mora jasno videti, še manj pa garjev ali od poželenja mesa vladovan.

V osmem stoletju so storili papeži drzen korak. Ko so si Franki podjarmili Longobarde, so postali rimski papeži največji posestniki v Italiji, kjer so si pridobili vrhovništvo (primat).

Od leta 715—736 je sedel Gregor II. na Petrovem stolu. Takrat je nastal velik razpor zaradi malikovalnega častenja podob, dasi so se izrekli spoštovani cerkveni očetje, kakor Evzebij iz Cezareje, Klemen iz Aleksandrije, Origen, Krizostom in drugi proti oboževanju podob, katero je sramotilno za cerkveni nauk. Tudi cesar Lev se je uprl tej uvedbi ali papč Gregor mu je pisal srdito pismo: „Jezus Kristus, pošlji hudiča v Tvoje telo, da bode Tvoja duša izveličana!“

Ko se je krščansko duhovništvo čisto po vzoru židovskega preosnovalo, je zahtevalo tudi kakor slednje za sebe deseti del pridelkov itd. Ta desetina se je vpeljala l. 779, in odšteti je bilo ne samo od poljskih pridelkov, ovac, koz, telet, kur in od zaslužka, marveč tudi od dejanj, ki se raje zamolčijo kakor izgovorijo.

Moč papeštva je bila že sedaj ogromna, da se pa

se je brate Hrvate kar najpresrčneje sprejelo. Vsa narodna društva so se udeležila sprejema korporativno z zastavami. Tako pevsko društvo „Postojna“, Sokol, Narodna čitalnica, požarna bramba itd. Na kolodvoru je izletnike pozdravila gđ. Slavica Paternostova ter izročila g. predsedniku „Lovora“ šopek. Nato je pozdravil bratsko društvo predsednik pevskega društva „Postojna“ g. Zorko Stritar, ter v imenu mesta govoril g. župan Gregor Pikel. Za tem so se razvrstila narodna društva v sprevod, ki je odkorakal z opatijsko godbo na čelu v mesto pred Vilharjev spomenik, na katerega je položilo pevsko društvo „Lovor“ lep lovorjev venec ter zapelo „Slovenac i Hrvat“. Popoldne je bil na 2. uro določen obisk jame, kjer so svirale godbe ter se prepevale narodne in umetne pesmi. Ob 5. uri se je vršil koncert v hotelu „pri Kroni“, ki je v vsakem oziru sijajno uspel. Prehitro je došel čas ločitve, da smo morali odkorakati na kolodvor ter se posloviti od dragih nam gostov. Vsem udeležencem pa upamo, da ostane izlet v Postojno v najlepšem spominu, saj smo pa tudi sprejeli brate po bratsko.

Pevsko društvo „Postojna“ priredi v nedeljo, dne 6. t. m. pešizlet v Orehek. Ta izlet bi se imel vršiti že dne 2. majnika, pa se ga je moralo prestaviti radi slabega vremena. Skupno s pevskim društvom se udeleže pešizleta tudi vsa druga postojnska narodna društva. Zbirališče je ob Vilharjevem spomeniku ob četrt na dve popoldne, odhod pa ob polu dveh. Pričakujemo velike udeležbe.

Nalezljiva bolezen v Gaberjah na Vipavskem. Veliko strahu vzbudila je med ljudstvom govo-

rica, da se je v tej vasici naselila neka prav nevarno nalezljiva bolezen. Spočetka trdilo se je, da je to črna kuga, kar je zlasti prestrašilo bližnje Tržačane. Vse je povpraševalo pri namestništvu v Trstu o stanju te bolezni. A dasiravno se je povpraševalcem zagotavljalo, da nima vlada še nikakega uradnega poročila, da bi bila v Gaberjah kaka nalezljiva bolezen, je bilo ljudstvo še vedno v velikem strahu. Dne 19. t. m. prišla je v Gaberje zdravstvena komisija, da konstatira bolezen in ukrene potrebne zdravstvene odredbe. Komisija se je prepričala in konstatirala, da v Gaberjih ni črne kuge, niti otrpnenja tilnika, kar se je pozneje trdilo, ampak da so ljudje bolni na influenci in da splošno ni nikake nevarnosti. Gaberski bolniki, ki so prej v strahu pred smrtjo v posteljah pričakovali smrti, so sedaj zapustili svoje postelje in se počutijo prav zdrave. Strah pred kugo je povzročil, da se je veliko bolnikov pustilo previditi s svetotajstvi in zakotni gaberski pisači so imeli vse polno dela s pisanjem poslednjih poročil.

Dr. E. Vašek odpotuje iz Postojne dne 8. meseca junija za šest tednov in počne zopet ordinirati 19. julija 1909.

Vinske cene so se pričele višati vsled tega, ker je letošnji pomladanski mraz uničil ves prihodnji vinski pridelek na Ogrskem in Tirolskem.

Slovenski škof Jeglič je prestavil iz Kočevja zadnjega slovenskega kaplana, ki je imel za Slovence, posebno za rudarje slovenske pridige, oziroma krščanski nauk, tako da kočevski Slovenci ne morejo več slišati materinega jezika ne pri pridigah, ne pri krščanskem nauku.

ista še bolj utemelji, iznašli so določbe, znane v zgodovini pod psevdo-imenom Izidorske dekretalije (izmišljeni zapisniki, baje od škofa Izidorja Sevilskega sestavljeni). S temi listinami je dobilo rimsko papeštvo pooblastilo do neomejenega cerkvenega kraljestva, neodvisnega od vse posvetne oblasti. Iste so temeljni kamen papeštvu.

Papež Štefan V. ni bil že več s tem zadovoljen, da je človek, kajti on je tako izjavil: „Spočetje papežev se zgodi jednako kakor Kristusovo, da sveti duh njih mater obsenči. Torej je papež nekaj človek-bog“.

Mnogo pozneje l. 1637 je moral saksonski knez Avgust, kateri je prestopil iz protestantske cerkve v rimsko-katoliško, storiti točasnemu papežu prisego, v kateri se nahajate med drugimi tudi naslednji točki:

„Priznavam in verujem, da je vse, kar je papež ustanovil in zapovedal, resnično božje in zveličavno, ter da mora to nižje ljudstvo (der gemeine Mann) višje ceniti kakor zapovedi živega Boga.

Priznavam, da se mora presvetemu papežu nižje klanjati kakor gospodu Jezusu Kristusu . . .“

Papež Sergij III. (904—911) je bil živa satira na nezmotljivost papeštva, kajti ne sveti duh, marveč žena mogočnega grofa Adalberta Toskanskega, z imenom

Marocija, mu je pomagala na papežev prestol in ž njo je imel sina, kateri je pozneje tudi papež postal. Po njegovi smrti je izročila svojemu ljubčku Anastaziju III. papeževu dostojanstvo. Temu je sledil v kratkem Janez X., ki se je pa z njo sprl; Zato ga je dala zapreti in v ječi zadaviti. Sedaj je dvignila ta zloglasna ženska sina bivšega Sergija III. Janeza XI. na Petrov stol. Tega so njegovi nasprotniki vrgli v ječo, kjer so mu zavdali.

Leta 356. je postal papež vnuk te ženske z imenom Janez XII. Bil mu je komaj devetnajst let, a on in njegov dvor je živel tako razuzdano, da je v tem prekosil vse stare in izkušene prednike. Končno je zapeljal lepo gospo, a nje mož ga je zasačil in ubil. Papeža Benedikta VI. in papeža Janeza X. je sin Marocije v zaporu zadušil. Janez XIV. 983—984. je pustil svojega protipapeža zapreti in zastrupiti; ali njegov pomagač Bonifacij VII. 974. je umrl kmalu potem in njegovo truplo so razkačeni Rimljani po mestu vlačili, vendar so ga potem nekateri duhovniki skrivoma pokopali. Janeza XVI. je pustil njegov nasprotnik Gregor V. (996—999) zapreti, grozno pohromiti, ter končno od gladu umreti.

Nove brizgalne v Ledinah ni hotel ledinski far blagosloviti, radi tega, ker so prišli k slavnosti Sokoli in društvena godba iz Žirov, koju vodi dični napreden mož dacar Sprajcer, ki je v želodcu kaplanu Perku. No, gospodje hranijo svoj „žegen“ za lepše članice Marijine družbe. Brizgalna bo pa ravno tako izborna brizgala, kakor če bi jo bili vsi popi blagoslovili.

Posvečuj nedelje in praznike. — Včasih so duhovniki pridigovali, da morajo kristjani posvečati nedelje in praznike; vse delo mora počivati, kristjani morajo v cerkev k maši in krščanskemu nauku pa lepo preživeti ostale ure dneva, ker nedelja je Gospodov dan. Škof Mahnič je imel svojedobno piko na Sokole, če so na nedeljo ali kak praznik napravili kak izlet. Leta 1906 je pisal na 95. strani Rimskega katolika proti Sokolom, češ, da se hoče posokoliti narod po deželi ter je vzkliknil: „Kakor da bi kmet ne telovadil celi teden! Ne, še v nedeljo ga vabijo iz cerkve in družine k telovadbi, k zabavam, izletom, da ga navedijo tako krvavo pridobljeni denar zapravljati.“ Tako je pisal sedanjí škof Mahnič. Kaj pa delajo njegovi učenci? Zavrgli so njegove nauke ter hočejo, da kmetski fantje ne le ob nedeljah, temveč ob največjih praznikih telovadijo, kar se je letos na binkoštni praznik v Vipavi zgodilo. Na ta veliki cerkveni praznik vršila se je čukovska slavnost v Vipavi. Da bi se čim več ljudstva udeležilo te slavnosti, so po vseh vipavskih cerkvah duhovniki vabili vernike, da naj pridejo v obilnem številu gledati čukovsko telovadbo. Torej sedajni duhovniki po naukih škofa Mahniča niti tako velikih praznikov, kakor je binkoštni pondeljek ne spoštujejo več. Na tako velik praznik vabijo vernike na izlet k telovadbi zapravljat denar. Ali je tako delo v prid verskemu čutu našega dobrega ljudstva in se to vjema z besedami katoliškega škofa Mahniča? Kaj poreče k temu dosledni škof Mahnič?

Dopust vojakom za časa žetve. Vojno ministristvo je odločilo, da se za letošnje leto za čas žetve podeli dopust 4—6 tednov 47.000 vojakom, ki služijo aktivno v vojski. Dopust morejo dobiti sinovi malih posestnikov, ki so za čas žetve doma neobhodno potrebni. Kdor torej hoče, da dobi sina domov za omenjeni čas, naj pošlje prošnjo na oni polk, pri katerem sin služi; priložiti je treba prošnji izpričevalo županstva, ki potrdi, da se prosilec bavi s kmetijstvom ter da res potrebuje sina doma za časa žetve. Brez takega izpričevala se ne ozira na prošnjo. Vojaki s takim dopustom imajo znižane cene na železnici. Prizadeti naj se požurijo s prošnjami.

20. september 1908. Spominjajmo se boleti onih mater, kojih sinovi so zaradi nemških tabel v ječi. Posebno gospe Vindišer, ki ima v veži poleg Zupanove mesarije na Starem trgu v Ljubljani prodajo različnih malenkosti, predpasnikov ter jopic. Kupujmo pri njej, da ji olajšamo grozno gorje, da bo mogla bolnemu sinu, ki mora osem mesecev ostati v ječi, postreči, kadar pride domu.

Ponesrečil se je „Tonh“ v Govejku (p. Žiri). Nesel je z drugim delavcem hrast za stavbo nove hiše, koju je gradil. Ko je tako nesel na rami težko breme po bregu, se naenkrat spotakne s hrastom tako, da mu je ležal za vratom in obleži, ne da bi se genil, mrtev na licu mesta. Pokojnik je bil mlad in priden mož, zapustil je mlado vdovo in troje otrok. Bil je v Ameriki, kjer je prihranil precej denarja. Zdaj je popravljajl svojo hišico, toda v obližju svojega priljubljenega doma je reveža pograbila prezgodnja smrt.

Opozarjamo na čaj, katerega bosta založila v korist družbe sv. Cirila in Metoda gosp. Fran Kovač in Ignacij Novak pod tvrdko: „Prva slovenska zaloga čaja in ruma na debelo v Ljubljani.“ Zavitki bodo srebrna znamka po 10, 20 in 50 vin. Zlata znamka po 30 in 70 vin. Poslovati bosta začela z 1. julijem t. l. ter opozarjamo p. n. trgovce, da blagovolijo svoja cenjena naročila v svrhu točne postrežbe vže sedaj vposlati. Naročila sprejema do 1. julija solastnik tvrdke Fran Kovač, Ljubljana Stari trg 12.

Narodno gospodarstvo.

Namakanje cvetic in lepoticnih rastlin, ki se nahajajo v loncih, se izvrši na najlažji način s tem, da se postavi lonce s cveticami vred v škař z vodo. Tu je pustiti cvetlice toliko časa, da se zemlja popolnoma napije vode, ki pride v lonce skozi spodnjo luknjo. Z zalivanjem se zemlja v loncih preveč strdi, zato se bolj priporoča ta način namakanja. Osobito tedaj, če se je zemlja v loncu osušila, je ta način zalivanja priporočljiv.

Zalivanje sadnega drevja upliva jako ugodno na sadno letino. Kjer zalivamo v suši sadno drevje, tam obdrži to sad mnogo boljše in odpade samo, kar ga je preveč. Kdor hoče imeti torej dobro sadno letino, ta naj sadno drevje večkrat zalije. Ne zadostuje pa, če poškopimo zemljo okoli drevja samo površno, marveč zaliti je toliko vode, da se tudi spodnja zemeljska plast namoči. V vodo je dobro deti nekoliko gnojnice.

Predenica (lasi) je jako nadležen plevel na deteljiščih. Predenica spada med takozvane zajedalke ker, se živi od soka drugih rastlin. Ko seme kali, oprime se kal navadno deteljinega stebelca ter se ovije okoli njega. Nato požene v steblo sesalke, s katerimi srka sok iz rastline. S tem vzame seveda detelji vso moč. Razun na detelji, raste predenica tudi na drugih rastlinah, zlasti na žepku. Najboljše se ubranimo predenice na ta način, da rabimo čisto deteljino seme, četudi je malo dražje. Če se je predenica pokazala, zatremo jo lahko na več načinov. Najbolj priprost in najlažji način za zatiranje predenice je ta, da poškopimo napadena mesta z vodo, v kateri smo raztopili na en hektoliter 15 do 20 kil železne ali zelene galice (vitrijola), ki se dobi po ceni v prodajalnah. Kedar škropimo, ne smemo z raztopino preveč varčiti. Dobro je, da se tudi zemlja

nekoliko premoči. Deteljo je seveda pred škropljenjem gladko pokositi. Železna galica spoji se s taninom, ki ga ima predenica mnogo in s tem se ta plevel zamori. Detelji galica navadno ne škodi. Sedaj spomladi je treba posebno paziti, da se ta zajedalka ne razširi po deteljišču.

Kokošim treba vedno sveže vode. Naše gospodinjke pozabijo jako pogostoma dati kokošim potrebno svežo vodo. Take kokoši pijejo potem v žeji gnojnico in drugo nesnago, kar povzroči prav rado črevesne bolezni.

Gospodarska revščina v Avstriji.

Podpredsednik „Zveze avstrijskih obrtnikov“ je nedavno dokazal s številkami gospodarsko zaostalost Avstrije. Ni povedal nič novega, kajti splošno je znano, da Avstrija lepo počasi stopa za drugimi državami, vendar dovedejo le statistične številke marsikaterega do tega, da začne premišljevali o resnem položaju, v katerem se nahaja naš kmet. Avstrijski kmet, ki zasleduje te številke, ne more nikakor reči: „Veselite se živeti“, kajti v resnici ni nič kaj preveč razveseljivo biti član države, katera je v koncertu modernih držav najslabša.

Od številke Auspicerovih hočemo navesti samo najbolj značilne in te dopolniti sami, tako da dobimo popolno sliko o zaostalosti Avstrije. Avstrija ima 27 milj. prebivalcev, a izmed njih je 9,300.000 analfabetov — cela tretjina ljudi ne zna niti brati, niti pisati. Treba bi bilo šolstvo pomnožiti za 50%, da bi bila Avstrija na isti stopinji, kakor Nemčija. Pri Čehih je najmanj analfabetov, manj kakor pri Nemcih, medtem ko jih je pri nas Slovencih zelo mnogo, za kar se imamo zahvaliti nam prijazni vladi, ki nam odreka pravico do šol.

Najbolj se vidi zaostalost Avstrije pri konsumu. Poraba oglja znaša v Avstriji na leto okoli 1300 kg, medtem ko na Nemškem 3300, surovega železa 45.8 kg, na Nemškem 164 kg na osebo. To je velikanska razlika, in te številke že jasno kažejo, kako daleč je Avstrija za Nemčijo. Jednako razmerje se pokaže pri porabi jestvin itd. Letna poraba mesa znaša v Avstriji samo 10 kg, dočim v Angliji 44 kg, v Franciji 33, v Švici 18, v Rusiji 17 kg itd. Poraba žita znaša v Avstriji na leto 173 kg, v Franciji pa 254, v Švici 215, na Nemškem 197 kg. Sladkorja porabi v Avstriji ena oseba na leto 10.85 kg, v Nemčiji pa 19.73 kg, v Franciji 16.44 kg, na Danskem 32.37 kg, v Švici 24.25 kg, in na Angleškem 42.03 kg. V Avstriji se na leto pridela tudi veliko manj žita itd., kakor v drugih državah. Na 1 ha pridela se v Avstriji 12 q pšenice, 11.8 q rži, 14 q ječmena in 12.8 q ovsa. Nasproti temu pridela se na Nemškem 20 q pšenice, 16 q rži, 20.6 ječmena in 21 q ovsa. Prof. Stoklasa trdi da zgubijo avstrijski kmetje na leto najmanj 300 milj. kron. Dr. Auspicer navaja nadalje še to karakteristično razliko: leta 1907 se je odposlalo v Avstriji 1450 milj. dopisov,

na Nemškem pa 5200 milj. Parnih kotlov je v Avstriji 35.000, na Nemškem 130.000. Na vsakih 10.000 prebivalcev odpade v Avstriji 7.42 km železnic, medtem ko v Švici 13.3 in v Zedinjenih državah 43.6 km. Trgovina izven Avstrije je znašala v zadnjem letu 4 milijarde kron, na Nemškem pa 17 milijard mark.

Vse navedene številke jasno kažejo, da je Avstrija glede gospodarstva daleč za drugimi državami in to ne samo za Nemčijo, ampak tudi za drugimi veliko manjšimi državami. Niti jednega obrta ni, v katerem bi Avstrija presegala druge države. — Vendar se bi motil, ako bi kdo mislil, da Avstrija ne presega v ničemer druge države. Presega jih, toda — v plačevanju davkov. V nobeni državi niso tako visoki davki, kakor v Avstriji. Zemljiški davki znašajo v Avstriji na jedno osebo 2.70 K, v Nemčiji pa 0.86 K in v Angliji celo 0.45 K. Hišni davek znaša v Avstriji 3.85 K, v Nemčiji samo 0.40 K, na Angleškem 1.12 K, v Italiji 2.73 K.

Indirektni davek v Avstriji znaša za osebo: pri pivu 3.02 K, na Nemškem samo 0.85 K, na alkohol v Avstriji 3.48 K, na Nemškem 3.18 K, na sladkor v Avstriji 4.30 K, na Nemškem 2.68 K in na Angleškem 3.73 K. Po številih ravnatelja bavarskega statističnega urada H. Plenga odpade pri direktnem davku na jedno osebo v Avstriji 10.91 K, v Nemčiji samo 8.68, pri indirektnem v Avstriji 28.35 K in v Nemčiji 25.52 K.

Slika Avstriji je torej ta: v gospodarskem oziru je za drugimi državami, a zaradi tega so davki tako visoki, kakor nikjer drugje. In ravno v tem se vidi uboštvo Avstrije — ne more se v gospodarskem oziru meriti z drugimi državami, a dovoljuje si luksuz najvišjega obdačenja. Povsod drugod se dela na to, da se davki kolikor mogoče znižajo, zlasti ako živi ljudstvo v slabih razmerah — a pri nas v Avstriji se za to na Dunaju ne brigajo — ampak hočejo celo ljudstvo obremeniti še z višjimi davki, kakor kažejo novi sklepi, ki jih je vlada v zadnjem času prinesla na dan. Kam to pride?

Po svetu.

Posebni vagoni za dojenčke. Francoska železniška uprava je uvedla na nekaterih progah vožve za dojenčke. Namenjeni so potnikom, ki imajo otroke do četrtega leta sabo. V teh vozeh je majhna peč, na kateri matere lahko pogrejejo mleko ali juho.

Nov babilonski stolp. Na bruseljski svetovni razstavi l. 1910 bo videti stolp, ki bo 400 m visok. Napravil ga bo inženier Turne iz Lutiha. Ta stolp bo torej za 100 m višji kot je Ajflov v Parizu. Veljal bo 1,200.000 frankov, imel bo 4 nadstropja. Sezidan bo iz betona.

Vlak je vstavil neki češki gostilničar, v čegar gostilni so se gostje pogovarjali o tem, kako se vlak najlažje vstavi. Gostilničar je trdil, da ve za gotovo sredstvo. Namazal je kolesnice, na katerih je imel priti vlak, z milom. Ko je vlak prišel do tistega mesta, ni

mogel naprej, ker je bilo tako gladko. Lokomotivni vodnik je moral izstopiti in kolesnice s pepelom potresti. Gostilničar se bo moral zagovarjati pred sodiščem zaradi tega poizkusa.

Umoriti se je hotela dan po svoji poroki gospa Kutlah. Skočila je v vodo, pa so jo rešili.

V testu se je zadušil pijan pek v Petrogradu. Legel je na desko, ki je bila poleg testa ter se zvrnil vanj. Ker je bil pijan, se ni mogel iz testa rešiti ter je umrl.

Strašen umor. 16letni stavec Glajh v Kronahu na Nemškem, ki je bil zaradi tatvine že večkrat kaznovan, je umoril ženo svojega mojstra. Vrgel ji je zanko čez glavo ter jo ubil s sekiro. Ker je tistikrat prišel petleten otrok v sobo, ga je prijel in ga vrgel ob steno, da je bil takoj mrtev. Potem je obesil deček ženo in otroka, da bi se mislilo, da je žena to storila. Ukradel je potem nekaj denarja, ostal v hiši in z drugimi iskal ženo, ko so jo pogrešili. Zdaj je brez sramu priznal vse.

Kosmati ljudje. V prvi polovici min. meseca se je vrnil v Nev Jorku znani ameriški potovalec dr. Gail. Prepotoval je 1250 milj dolg kitajski obmejni zid. Že prej je slišal večkrat razne trditve, da živi v skrajnem severu Kitajske globoko v pogorju rod pritlikavcev, ki hodi nag in je po celem telesu tako gosto obraščen, da se ga sme opravičeno imenovati kosmat rod. Na potovanju je našel razne napise v obmejnem zidu, ki so govorili o tem rodu. Povpraševal je tudi razne kitajske učenjake, kateri so mu tudi potrdili, da živi ta rod, ter mu opisali približno lego gorovja, kjer bivajo ti pritlikavci. Dolgo jih je iskal, in slednjič res našel. Opisuje jih kot pol metra visoke, precej čokate in močne postave. Žive popolnoma kot živali v gorskih duplinah in luknjah po več skupaj, ter se hranijo s sadjem, koreninami in surovim mesom manjših živali. Ognja ne poznajo, niti nimajo prav nobenega umetnega orodja. Za branitev in napad jim rabijo močne drevesne veje in kamenje, katero mečejo po 10 metrov daleč tako natančno, da zadenejo vsako žival. Govorico imajo prav slabo razvito in se po noči celo med seboj težko razumejo, ker jim služi za veliko izrazov mimika obraza in kazanje z rokami, s katerim spremljajo govorico. Hodijo popolnoma nagi, so po vsem telesu gosto poraščeni, ter jako divjih, da prav groznih obrazov. Na rokah in nogah imajo dolge in nevarne ostre nohte. Ljudi ne napadajo in se tudi med seboj jako ljubijo. O teh pritlikavcih poroča kitajska zgodovina, da so bili znani že leta 300 pred Krist. rojstvom.

Sedemstoletni jubilej Frančiškanov. Red sv. Frančiška je največji red rimske cerkve. Letos praznuje sedemstoletnico svojega obstanka. Iz vseh delov sveta prihajajo predstojniki reda poročat o svojem delovanju k generalu patru Šulerju. Red ima 1413 naselbin in 16.894 udov, njegovo delovanje je najbolj razširjeno v Avstriji in na Nemškem. Red ima 40 škofov in dva kardinala. V Avstriji ima red 263 župnij z 727.000

dušami. V Bocenu in Halu ima gimnazije, 1500 redovnikov služi za misijonarje v kolonijah.

Za kratek čas.

Zdravnika je ubogal. „Zakaj si vendar kupil gugalni stol?“ Vampež: „Doktor mi je predpisal, naj se bolj gibljem.“

Ne potrebujemo. Dekla: „Gospa, zunaj je mož z leseno nogo!“ Gospa: „Reci mu, da je ne potrebujemo!“

Zato pa. „Ali še vedno žalujete po prvem možu?“ Vdova: „O ne, zdaj žalujem po drugem!“ — „Kako to, saj se vendar še niste vdručič omožili!“ Vdova: „Zato pa žalujem!“

V slavo „Orlom“ v Vipavi

(dne 30. maja 1909.)

Zbranim »Orlom« vrh skalin planine,
želja strastna se rodi:
Vsa čast, olik jim izgine;
njihova ropoželnost se zbudi.

Zdaj glas povzdigne prvi: »Zdravi
vsi tovarši, bratje mili,
veste li, kaj to se pravi,
kar se bomo zdaj zm-nili!

Doli na vipavski svet,
na te bogate, rodne griče,
katere zdaj pokriva cvet,
skubit mirne gremo ptiče.

Ali bolja bo zabava,
če se lotimo ljudi;
dasi perja jim narava
žalibože dala ni.«

Mladi »orle« zdaj zakliče:
»D'narje, d'narje pa vipavske,
skubimo kot perne ptiče,
kot oskubili smo savske!

In v nedeljo »Orli« dragi,
dvignejo se v sinji zrak,
ali na Vipave pragi
si počitka dal je vsak.

Ko je jata priletela,
krokala je brez prestanka,
da Vipavci prebujeni,
prekrščena »Čukov« banka,

»Orelčkom« pozdrav krepak
o prihoda slavnj uri,
dvigal glas je nad oblak
ter razbijal hišam duri.

Zdaj pa »Čuki« bolj domači,
stisnejo kreljuti skup.
Vsak med njih se ojunači,
in začnejo silen hrup.

Tam Vipavce so obrali
da je ostalo le okostje,
kar so mogli, so pobrali,
ti presrečni, dragi gostje.

»Orli« z zdravimi pa bedri
so odkurili v planine,
kjer si zdravi spet in vedri
snujejo na maj spomine.

In o priliki spet mili
»Orli« čerjo se vrniti,
Vam ostalo kri popiti,
klerikalni Vipavci, vi zabiti.

Loterijske številke.

Dunaj 29. maja 19 8 44 66 53
 Brno 2. junija 36 63 53 17 73

*Le oni ne mara testenin, ki
 ni še Pekatet okusil!*

Prodajalci!**Kupci!**

**Živinski semenj
 bo 7. junija
 v Ilirski Bistrici.**

**Rodoljubi, podpirajmo le do-
 mače trgovce in obrtnike!**

Št. 1069.

Razpis.

**Na trirazredni deški meščanski šoli
 v Postojni** je popolniti s **1. septembrom t. l.**
 mesto šolskega sluge z letno plačo **720 K** in s prostim
 stanovanjem v šolskem posloju s prosto kurjavo.

Prošnje, opremljene z zdravniškim spričevalom
 vlagati so semkaj do 1. julija t. l.

Prednost pri oddaji mesta imajo tisti prosilci, ki
 so vešči vrtnarstvu.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni,
 dne 19. maja 1909.

Pozor krčmarji!

Kadar kupujete **vino** ali **rakijo** ali ob času zorenja
 grozdje, se Vam priporočam. Stanujem v Poreču že
 mnogo let in poznam popolnoma tukajšne razmere
 ➡ glede dobrih in manj dobrih vin ➡ in se
 zatorej priporočam vsem krčmarjem, naj se zanesljivo
 obračajo name pismeno ali ustmeno, ker posredujem
 v vseh razmerah.

Martin Sreboth, trgovec
Poreč, Istra.

FRANC KRAIGHER

krojaški mojster v Ljubljani
 Kongresni trg 5 (Zvezda).

Priporočam se za izdelovanje

oblek za gospode.

Domače in inozemsko blago imam vedno v zalogi.

Cene zmerne! Delo solidno!

Postrežba točna.

V korist „Družbe sv. Cirila in
 Metoda“

ČEŠKO PIVO

Ceške delniške pivovarne v
 Č. Budejevicah

...

Zalogi za Notranjsko:

Postojna Trnovo
 na Kranjskem.

Zastopnik

valjčnega mlina **Vinka Majdiča** iz Kranja
Slavoj Jenko ima zaloge za odjem na debelo
 v Trnovem in Podgradu.

Trgovci: „Svoji k svojim.“

Trpežni folc

navadno strešno opeko „Kavljar“ in
 zidno opeko izdeluje ter ima v zalogi

Karol Jelovšek

e. in kr. dvorni založnik opek na Vrhniki.

Nova slovenska trgovina!

Lenasi & Gerkmán, Ljubljana.

Priporočá za pomlad in poletje: Najnovejše kamgarne in druga sukna za moške obleke. — Novosti raznega volnenega blaga za ženske obleke in bluze. Najrazličnejših vrst batisti, sateni, kambriki. — Velika zaloga perilnega blaga, šifona, gradelna, blaga za rjuhe in platna vseh vrst. — Fine garniture, odeje, preproge in zavese. — Solidne cene in točna postrežba!

Svoji k svojim!

Pozor! Kmetje! Pozor!

SVOJI K SVOJIM!

Popolnoma varno in najbolje naložite denar v

Kmečki posojilnici

— v LJUBLJANI —

(nasproti Figovca — v lastni hiši na Dunajski cesti).

Kmečka posojilnica v Ljubljani podpira kmetovalce in je pravi kmečki denarni zavod.

Vloge se obrestujejo po 4 1/2 %

V kmečki posojilnici je naloženo že nad 15 milijonov kron.

Rezervni zaklad čez K 300.000.

Za varnost pa še neomejeno jamči nad 3000 članov.

Kmečka posojilnica je edin slovenski denarni zavod, ki je vpeljal hišne nabiralnike vlog.

Svoji k svojim, kmetje!

Svoji k svojim, kmetje!

Kmečka posojilnica sprejema hranilne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
— dopoludne. —

□ □ □

Obrestuje hranilne vloge po 4 3/4 % od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5 1/2 % in amortizaciji najmanj 1/2 %, na osobni kredit po 6 %.

□ □ □

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob **torkih**, posojila se izplačujejo le ob **petkih**.